

DATUM: 18. 6. 2024

Dohledové sdělení č. 1/2024

K zaznamenávání požadavků a potřeb účastníka a důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření

1. Účel dohledového sdělení

Účelem tohoto dohledového sdělení je vymezit základní dohledová očekávání České národní banky (dále jen „ČNB“) při plnění povinnosti podle § 130 odst. 4 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPS“) penzijními společnostmi, která spočívá v zaznamenávání požadavků a potřeb účastníka¹ souvisejících se sjednáváním smlouvou o doplňkovém penzijním spoření (dále jen „DPS“) a důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření.

Na samostatného zprostředkovatele a vázaného zástupce se níže uvedené principy použijí obdobně, a to s odkazem na § 75 odst. 2 ZDPS². Ačkoliv tedy další text pracuje pouze s termínem „penzijní společnost“, vztahuje se toto dohledové sdělení i na osoby oprávněné zprostředkovávat DPS.

2. Shrnutí právní úpravy

Ustanovení § 130 odst. 4 ZDPS vyžaduje, aby penzijní společnost před uzavřením smlouvy o DPS a před každou její změnou na základě informací poskytnutých účastníkem zaznamenala požadavky a potřeby účastníka související se sjednáváním smlouvou o DPS a důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, a to v písemné podobě, přičemž jedno vyhotovení předá účastníkovi.

Uvedené ustanovení navazuje na obecné povinnosti penzijní společnosti vykonávat svoji činnost s odbornou péčí (§ 48 ZDPS)³ a jednat s účastníkem kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v jeho nejlepším zájmu (§ 126 ZDPS).

3. Obecné principy

Hlavním smyslem zaznamenávání požadavků a potřeb účastníka souvisejících se sjednáváním smlouvou o DPS je získání informací ohledně motivace účastníka uzavřít smlouvu o DPS. Takové informace by měly umožnit penzijní společnosti již před počátkem smluvního vztahu vyhodnotit, nakolik jsou potřeby a požadavky účastníka slučitelné s parametry a charakteristikami DPS a v návaznosti na toto vyhodnocení dále postupovat v souladu s odbornou péčí.⁴ To platí také pro každou změnu smlouvy o DPS, díky čemuž by penzijní společnost měla získat informaci,

¹ Povinnosti ve vztahu k účastníkovi stanovené v části deváté ZDPS (§ 126 - § 140) plní penzijní společnost podle § 129 ZDPS v přiměřeném rozsahu také ve vztahu k zájemci o DPS. V dalším textu proto nebudou pojmy „účastník“ a „zájemce o DPS“ rozlišovány a bude používán pouze pojem „účastník“.

² Na samostatného zprostředkovatele a vázaného zástupce se při zprostředkování DPS použijí § 126 až 140 ZDPS obdobně.

³ Shodná povinnost samostatného zprostředkovatele a vázaného zástupce je zakotvena v § 75 odst. 1 ZDPS.

⁴ Tedy např. pokud penzijní společnost zjistí, že požadavky a potřeby účastníka související se smlouvou o DPS neodpovídají parametrům a charakteristikám DPS, popř. jsou s nimi v rozporu, měla by penzijní společnost v rámci odborné péče na tuto skutečnost účastníka upozornit, resp. mu doporučit smlouvu o DPS neuzavřít.

zda se v průběhu jejího trvání požadavky a potřeby účastníka nezměnily, popř. jakým způsobem se změnily.

Zaznamenání důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, by mělo být standardní součástí vyhodnocení vyžádaných informací od účastníka podle § 136 odst. 1 a 2 ZDPS⁵, neboť se jedná o nedílnou součást doporučení strategie spoření. K vyžadování informací od účastníka blíže viz dohledový benchmark 2/2024.

Ustanovení § 130 odst. 4 ZDPS penzijní společnosti stanovuje několik povinností současně:

- (i) před uzavřením smlouvy o DPS zaznamenat účastníkovy požadavky a potřeby související se sjednávanou smlouvou o DPS;
- (ii) před uzavřením smlouvy o DPS zaznamenat důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření;
- (iii) zaznamenat účastníkovy požadavky a potřeby související se smlouvou o DPS a důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, před každou změnou smlouvy o DPS a
- (iv) zaznamenat uvedené v (i) - (iii) v písemné podobě a předat jedno vyhotovení účastníkovi.

4. Upřesnění principů zaznamenávání požadavků a potřeb účastníka

4.1. Zaznamenání požadavků a potřeb účastníka před uzavřením smlouvy

Podle dohledové praxe ČNB lze zaznamenání požadavků a potřeb účastníka souvisejících se smlouvou o DPS před jejím uzavřením učinit zejména dvěma způsoby:

- a) vyžádáním a zaznamenáním těchto informací mimo dotazník, který slouží k vyžadování informací od účastníka podle § 136 odst. 1 a 2 ZDPS (dále jen „penzijní dotazník“);
- b) implementací povinnosti podle § 130 odst. 4 ZDPS do penzijního dotazníku.

ČNB však v případě varianty b) upozorňuje, že vyplněním penzijního dotazníku nelze bez dalšího automaticky považovat povinnost podle § 130 odst. 4 ZDPS za splněnou, neboť penzijní dotazník musí být pro tyto účely relevantně obsahově přizpůsoben, resp. splnění povinnosti podle § 136 odst. 1 a 2 ZDPS automaticky nevede ke splnění povinnosti podle § 130 odst. 4 ZDPS - jedná se o dvě odlišné, ačkoliv do jisté míry podobné, povinnosti. Dále ČNB v souvislosti s variantou b) upozorňuje na skutečnost, že pokud účastník penzijní dotazník podle § 136 odst. 4 ZDPS odmítne vyplnit, nezaniká tím povinnost penzijní společnosti podle § 130 odst. 4 ZDPS.

Požadavky a potřeby účastníka související se smlouvou o DPS lze zaznamenat např. formou otázky/otázek, jež budou mít předem nadefinované odpovědi, ze kterých si účastník následně vybere pro něj nejvhodnější odpověď. ČNB však upozorňuje, že požadavky a potřeby jednotlivých účastníků mohou být značně rozdílné a individualizované, je tedy možné, že pro daného účastníka může být vhodné označit více než jednu z nabízených možností odpovědí⁶. Nicméně ani možnost označit více odpovědí nezaručuje, že odpovědi budou skutečně obsahovat všechny účastníkovy

⁵ V relevantních případech v kombinaci s požadavky a potřebami účastníka souvisejícími se sjednávanou smlouvou o DPS (viz povinnost penzijní společnosti podle § 137 ZDPS, který stanoví, že penzijní společnost je oprávněna vycházet ze spolehlivosti údajů poskytnutých účastníkem podle § 136 odst. 1 ZDPS, ledaže věděla nebo vědět měla, že taková informace je zjevně neúplná, nepřesná nebo nepravdivá).

⁶ Za předpokladu, že se odpovědi vzájemně nevylučují, resp. po označení jedné odpovědi již logicky nelze označit žádnou jinou z odpovědí zbývajících.

požadavky a potřeby související se sjednávanou smlouvou o DPS, proto je žádoucí, aby účastník měl možnost své požadavky a potřeby doplnit např. do volného pole určeného pro tyto případy.⁷

4.2. Zaznamenání důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření před uzavřením smlouvy

Penzijní společnost je podle § 130 odst. 4 ZDPS dále povinna před uzavřením smlouvy o DPS zaznamenat důvody, na kterých zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření. Tyto důvody standardně vychází ze všech získaných informací od účastníka, tedy zejména z vyhodnocení penzijního dotazníku.

Za dobrou praxi ČNB považuje, pokud jsou v rámci vyhodnocení penzijního dotazníku uvedena např. bodová pásma (platí pouze v případě, kdy je k vyhodnocení dotazníku využita metoda součtu bodů přiřazených k jednotlivým odpovědím), ke kterým je přiřazen relevantní slovní popis profilu účastníka následovaný konkrétní vhodnou strategií spoření. Všechny tyto tři parametry by současně měly být nastaveny dostatečně racionálně a profil účastníka by měl být popsán tak, aby mu účastník byl schopen porozumět a měl možnost se s ním v ideálním případě ztotožnit, popř. vyjádřit pochybnost o správnosti stanovení jeho profilu.

ČNB dále upozorňuje, že uvedení důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, je žádoucí uvádět primárně v souvislosti s vyhodnocením penzijního dotazníku a nemělo by být z této části vyjmuto a uvedeno na jiném místě v rámci smluvní dokumentace, neboť v opačném případě by účastníkovi nemuselo být dostatečně jasné, na základě jakých skutečností penzijní společnost účastníkovi danou strategii doporučila a smysl této povinnosti by byl do jisté míry oslaben.

4.3. Zaznamenání požadavků a potřeb účastníka a důvodů, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, před každou změnou smlouvy

Ustanovení § 130 odst. 4 ZDPS ukládá penzijní společnosti mj. povinnost zaznamenat požadavky a potřeby účastníka související se smlouvou o DPS a důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření, před každou její změnou. ČNB v tomto případě považuje za dobrou praxi, pokud se penzijní společnost účastníka pro účely této povinnosti dotáže, zda se jeho požadavky a potřeby související se smlouvou o DPS změnil, přičemž účastníka současně rekonstruovatelně seznámí s jeho dříve uvedenými požadavky a potřebami, k jejichž případné změně se má účastník vyjádřit. Pokud účastník odpoví, že se jeho požadavky a potřeby nezměnily, není potřeba pro účely naplnění povinnosti podle § 130 odst. 4 ZDPS činit další kroky.⁸

Výjimkou je pouze situace, kdy by účastník žádal o změnu strategie spoření, popř. výše příspěvku. V takovém případě a stejně tak v případě, kdy by účastník odpověděl, že se jeho požadavky a potřeby změnil, je penzijní společnost povinna zaznamenat, jakým způsobem se změnil. V tomto případě by tedy účastník měl mít možnost změnu dále upřesnit, a to způsobem uvedeným výše v textu (předem nadefinované možnosti a volné pole). S ohledem na skutečnost, že v řadě případů změny v požadavcích a potřebách účastníka indikují změnu primárně v oblasti jeho tolerance a preferencí ve vztahu k investičnímu riziku, cílů v rámci DPS a preferencí ve vztahu

⁷ Penzijní společnost by pro tyto případy měla mít ve vnitřních předpisech popsán další postup, jak s takovou informací bude nakládat, resp. jakým způsobem vyhodnotí, zda se požadavky a potřeby účastníka shodují s parametry a charakteristikou DPS, popř. jakým způsobem danou informaci zohlední ve vyhodnocení penzijního dotazníku.

⁸ V případě, že ke změně požadavků a potřeb účastníka souvisejících se smlouvou DPS nedošlo, nepovažuje ČNB za nutné důvody uvedené v předchozí větě zaznamenávat, neboť k žádné změně strategie spoření reálně nedošlo a důvody pro aktuální strategii zůstávají nadále stejné.

ke strategii spoření, měla by mu penzijní společnost v souladu s § 48 ZDPS, resp. odbornou péčí, nabídnout nové vyplnění penzijního dotazníku, na základě kterého mu bude schopna doporučit nejvhodnější strategii spoření odpovídající jeho aktuální situaci.⁹ Účastník by však měl mít opět možnost nové vyplnění penzijního dotazníku odmítnout s tím, že u něj nedošlo k žádným změnám.¹⁰

ČNB však upozorňuje, že penzijní společnost nesmí účastníka aktivně vybízet k uvedení či označení možnosti odpovědi ve smyslu, že se jeho požadavky a potřeby související se smlouvou o DPS nezměnily, popř. k odmítnutí nového vyplnění penzijního dotazníku. K tomuto jednání nesmí penzijní společnost účastníka ani jakkoliv nepřímo nabádat (např. grafickým zvýrazněním takové možnosti apod.).

⁹ Uvedené platí i pro povinnost zaznamenat důvody, na kterých penzijní společnost zakládá svá doporučení pro výběr dané strategie spoření.

¹⁰ Všechny činnosti/kroky uvedené v tomto odstavci musí být zpětně rekonstruovatelné.